

Uit de originele nota van toelichting bij het Activiteitenbesluit

§ 4.7.2 Zeefdrukken

Artikel 4.90

Met de voorschriften die zijn opgenomen in dit artikel zijn de belangrijkste maatregelen uit module 120 Zeefdruk van het Handboek grafische industrie en verpakkingsdrukkerijen overgenomen. Een aantal maatregelen is opgenomen in de Arbeidsomstandighedenregeling. Het gaat dan met name om het verbod op schoonmaak- en verdunningsmiddelen met di- of trichloormethaan of vluchtige monoaromaten (maatregel 120.1 van het handboek) en K1-reinigingsmiddelen (maatregel 120.1a van het handboek), en om de verplichting om voor het bedrukken van papier of karton met een gewicht van 135 gram per vierkante meter of meer en bestemd voor binnentoepassingen inktten toe te passen met een maximaal VOS-gehalte van 150 gram per kilogram product (maatregel 120.2a van het handboek). Stoffen zoals di- of trichloormethaan houdende of monoaromaathoudende schoonmaak- en verdunningsmiddelen die vanwege hun giftigheid niet gebruikt mogen worden mogen overigens ook niet naar de lucht worden uitgestoten of geloosd op grond van artikel 4.94 en de algemene zorgplicht.

Een aantal maatregelen uit het handboek is niet opgenomen, maar kan wel een goede invulling zijn van de algemene zorgplichtbepaling. Het gaat dan bijvoorbeeld om aanbevelingen zoals het niet gebruiken van emulsies met chroomzouten (maatregel 120.9 van het handboek), het gebruik van biologisch afbreekbare ontvettingsmiddelen (120.10), het gebruik van ontvettingsmiddelen zonder organisch oplosmiddel (120.11) en voorzieningen voor het goed leegmaken van inktblikken (maatregel 120.13-14 van het handboek).

Maatregelen die zich alleen richten op afvalpreventie (maatregel 120.12 en maatregel 120.15-17 van het handboek) zijn niet overgenomen.

Maatregel 120.2/120.3 (Waar mogelijk verder toepassen van oplosmiddelarme inktten) leent zich niet voor dit besluit. In geval van geurhinder kan bij maatwerk naar oplosmiddelarme inktten gekeken worden. In het algemeen is geregeld dat zeefdrukkerijen met een VOS-emissie groter dan 10 ton vergunningplichtig blijven. Bij bedrijven met een groot VOS-verbruik ligt het voor de hand dat naar verdere VOS-maatregelen gekeken wordt. Bij een jaarlijkse emissie kleiner dan 10 ton hoeft alleen naar zijn maatregelen voor VOS uit inktten gekeken te worden als er sprake is van geurhinder.

Eerste en tweede lid

Deze leden komen overeen met maatregel 120.1b en 120.21 uit het handboek milieumaatregelen grafische industrie en verpakkingsdrukkerijen. Naast de eindreiniging is er nog de kleinschalige tussenreiniging of spookbeeldverwijdering. Hiervoor mogen nog wel vluchtige koolwaterstoffen worden gebruikt. Het handboek noemt nog de mogelijkheid reinigingsmiddelen te gebruiken met een vlamptpunt groter dan 100 graden Celsius. Deze voorwaardelijke maatregel is niet algemeen verplicht te stellen.

Derde lid

Voor registratie van VOS wordt aangesloten bij de grenzen bij andere activiteiten; meestal is dit 500 kilogram VOS per jaar, maar voor de eenvoud is hier een grens in inktverbruik opgenomen. Alleen de totale hoeveelheid VOS hoeft te worden bijgehouden. Doel van de registratie is vooral controle van de bovengrens. Daarnaast kan hier bij geurproblemen gebruik van worden gemaakt. Maatregelen ter voorkoming van geurhinder bij zeefdruk zijn te vinden in de ministeriële regeling (zie artikel 4.93).

Artikel 4.91 en 4.92

De zeefdrukvorm bestaat uit een gaas dat gedeeltelijk is afgedicht met behulp van een uitgeharde emulsie. De niet-afgedichte delen laten inkt door. Zeefdrukramen worden meestal meermalen gebruikt. Na het drukken wordt de inkt met oplosmiddelen verwijderd. Om de vorm weer voor een volgende drukgang te kunnen gebruiken wordt het zeefdruksjabloon gestript door de emulsie te verwijderen met natriumperjodaat en water. Vervolgens wordt het zeefdrukraam vaak nabehandeld voor de verwijdering van hardnekkige inktresten en «spookbeelden» en daarna met behulp van water nagespoeld. Als het scheiden van de inktverwijdering en het strippen van het sjabloon onzorgvuldig gebeurt, kunnen inkt en oplosmiddelen in het afvalwater terechtkomen. Dit moet worden voorkomen.

Het lozen van waterige en UV-inktten moet net zo goed worden voorkomen als dat van oplosmiddelhoudende inktten. Voor reiniging van de zeefdrukramen die vervuild zijn met waterige en UV-inktten gelden daarom dezelfde regels als voor degene, die vervuild zijn met oplosmiddelhoudende inktten.

Indien bij het vervaardigen van het zeefdruksjabloon fotografische filmen worden gebruikt zijn voor het ontwikkelen van de fotografische film de bepalingen uit de gelijknamige activiteit van toepassing.

Emissiebeperkende maatregelen

Emissies naar water tijdens het reinigen van zeefdrukramen dient zoveel mogelijk te worden voorkomen door het verwijderen van inkt en het strippen van de sjabloon procesmatig te scheiden.

Minimaliseren vracht

Dit is mogelijk door het uitvoeren van eenvoudige technische en organisatorische maatregelen. De meest voor de hand liggende maatregel is schoonmaken in stappen. Dat wil zeggen:

1. zoveel mogelijk inkt wegschrappen;
2. met weinig water spoelen; het sterk verontreinigde water dat hierbij ontstaat, mag niet worden geloosd, maar moet worden verwijderd als gevaarlijk afval;
3. met veel water spoelen, het nu vrijkomende spoelwater:
 - lozen;
 - voor zover mogelijk gebruiken voor de activiteiten onder stap 2 of
 - voor zover mogelijk gebruiken voor het aanleggen van nieuwe inkt; dit is alleen mogelijk als het spoelwater geen zeepresten bevat.

Het algemene zorgplichtartikel van dit besluit wordt als afdoende beschouwd om het minimaliseren van de vracht door de drijver van de inrichting voor te schrijven. Tevens wordt verondersteld dat dit zorgplichtartikel het handhavend optreden mogelijk maakt bij handelen in strijd met dit zorgplichtartikel.

Lozing van spoelwater

Bij schoonmaakwerkzaamheden komt spoelwater vrij met mogelijk daarin waterige inkt. De stoffen in de inkt zijn meestal milieubezwaarlijk voor water, met name vanwege de slechte afbreekbaarheid en meestal niet vanwege de toxiciteit ofwel giftigheid. Lozen van deze restanten kan daarom meestal niet worden toegestaan. Tegen het lozen van spoelwater met slechts geringe hoeveelheden inkt bestaat veelal geen bezwaar. Er zijn echter uitzonderingen hierop. Leveranciers kunnen dit op productniveau toetsen met behulp van het Toetsingsschema voor water.

Milieu-informatie

Leveranciers zijn op grond van het Veiligheidsinformatiebladenbesluit Wet milieugevaarlijke stoffen verplicht bij hun producten productveiligheidsbladen met milieu-informatie te leveren. Deze informatie moet duidelijk maken of een stof geloosd mag worden en op welke wijze een stof in de afvalfase verwijderd moet worden (als bedrijfsafval of als gevaarlijk afval).

Voor deze laatste vraag kunnen bedrijven ook uitgaan van de Europese afvalstoffenlijst (bijlage bij beschikking nr. 2000/532/EG van de Commissie van de Europese Gemeenschappen van 3 mei 2000 houdende vaststelling van een lijst van afvalstoffen). Leveranciers zijn meestal niet zelf fabrikant. Toepassing van het toetsingsschema voor water (zie verderop) vraagt alle informatie, die zij van hun veelal buitenlandse toeleveranciers kunnen verlangen. Dit zijn informatiebladen die door de leveranciers aan afnemers moeten worden verstrekt. De EG heeft in 1991 de richtlijn 91/155/EEG gepubliceerd met eisen Productveiligheidsbladen voor de uitgifte en samenstelling van productveiligheidsbladen. Deze richtlijn is aangepast conform de nieuwe EG-richtlijn (2001/58/EG). De Productveiligheidsbladen bevatten onder meer informatie over de samenstelling en de fysische eigenschappen van hulpstoffen zoals kookpunt, zuurgraad en vlampunt. Tevens wordt op deze bladen veel informatie over arbeidshygiëne gegeven.

Leveranciers voor grafische hulpstoffen zullen op deze bladen uitgebreide milieu-informatie verstrekken.

Toetsingsschema voor water

De noodzaak om informatie over stoffen te leveren is wettelijk verplicht. In mei 2000 is door de CIW de Algemene Beoordelingsmethodiek voor stoffen en preparaten in het kader van de uitvoering van het emissiebeleid water vastgesteld (ABM). Deze ABM sluit aan op de Europese Preparatenrichtlijn (1999/45/EG). Hiermee wordt de informatieverschaffing, met name uit het buitenland gemakkelijker. Met de ABM kunnen leveranciers elke hulpstof op loosbaarheid beoordelen.

Aan de hand van de eigenschappen van de stof kan het potentiële milieugevaar worden ingeschat. Naarmate het potentiële milieugevaar hoger is, moet een zwaardere inspanning worden getroffen om emissies te voorkomen of te verminderen. De milieubezwaarlijkheid van preparaten wordt afgeleid aan de hand van de eigenschappen van de in het preparaat voorkomende componenten (stoffen). Dit betekent dat voor de componenten waaruit een preparaat is samengesteld de ABM afzonderlijk moet worden uitgevoerd. De beoordeling van het preparaat wordt bepaald op grond van de beoordeling van de verschillende componenten van het preparaat en de hoeveelheid van deze componenten in het preparaat. De systematiek hiervoor is ontleend aan de conventionele methode uit de Preparatenrichtlijn, waarbij gebruik wordt gemaakt van concentratiegrenzen.

De ABM deelt stoffen/preparaten in drie categorieën in. Aan elke categorie is een «gewenste saneringsinspanning» (A, B of C) gekoppeld. Saneringsinspanning A wil zeggen: in principe niet lozen; zo ja, dan toepassen van beste bestaande technieken. Voor B geldt: lozing minimaliseren; toepassen van best uitvoerbare technieken. Voor C geldt: lozing minimaliseren.

Voor de zeefdrukkerijen kunnen stoffen en preparaten met saneringsinspanningen B of C, met in acht neming van de voorschriften die volgen uit dit besluit, «loosbaar» worden verondersteld.

Toepassing van de ABM vereist grondige kennis van receptuur en stoffeigenschappen. Van leveranciers wordt verlangd deze kennis middels de veiligheidsinformatiebladen door te geven aan de gebruikers.

In sommige gevallen zou het toetsingsschema onterecht tot het oordeel «loosbaar» kunnen leiden. Tot een verbod op lozing leiden in elk geval de aanwezigheid van carcinogene (kankerverwekkende) of mutagene

(genetische veranderingen aanbrengende) componenten. In de leveranciersinformatie blijven concentraties kleiner dan 0,1% echter buiten beschouwing. Van leveranciers en gebruikers behoort niet geëist te worden dat zij informatie verschaffen over componenten die in kleinere concentraties dan 0,1% in de hulpstof aanwezig kunnen zijn. Dergelijke informatie is in de regel bij hen niet beschikbaar en kan dus niet als voorwaarde voor het toestaan van lozing dienen. Het eventueel in afwijking van het toetsingsschema verbieden van lozing zal door het bevoegd gezag dan ook op andere bronnen van informatie moeten worden gestoeld.

Maatwerk

Het bevoegd gezag kan het lozen van afvalstoffen of spoelwater verbieden of beperken indien dit in het belang is van de bescherming van de zuiveringstechnische werken of het milieu. Hiertoe kan het bevoegd gezag gebruik maken van een maatwerkvoorschrift op basis van het zorgplichtartikel (artikel 2.1). Dit is bijvoorbeeld mogelijk bij lozing van ongebruikelijk grote hoeveelheden, bij een zuiveringsinstallatie die om technische redenen afwijking van de regels nodig maakt of als het toetsingsschema aantoonbaar onterecht tot oordeel «loosbaar» leidt.

Hulpstoffen

Dit zijn stoffen die in de productie worden gebruikt, in het bijzonder de niet te bedrukken materialen. Het betreffen hier alleen grondstoffen die worden gebruikt in de productie en niet die welke in kantoor, kantine, laboratorium of technische dienst worden toegepast.

Spoelen emballage

Emballage van sommige chemicaliën kan gespoeld worden. Deze gespoelde emballage kan dan zonder bezwaar als bedrijfsafval worden afgevoerd. Het spoelwater dat hierbij vrijkomt, dient volgens de in de Milieu-informatie leveranciers aangegeven methode behandeld te worden. Als het de emballage betreft van hoofdzakelijk fotovloeistoffen en plaatontwikkelaar, dan is spoelen van emballage alleen zinvol als het vrijkomende spoelwater óf gebruikt wordt voor verdunnen, óf volgens de Milieu-informatie leveranciers geloosd mag worden.

Bron: Staatsblad 2007, nr. 415